

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Пшеничної Олени Станіславівни
на дисертаційну роботу **Кузьменко Юлії Анатоліївни**
**«Підготовка майбутніх магістрів з управління навчальним закладом
до фінансово-економічної діяльності»**,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження.

В умовах децентралізації та реформування освітньої галузі Україні змінюються вимоги до керівників освітніх закладів. Сьогодні освіті потрібні управлінці, які здатні здійснювати ефективний менеджмент, реалізовувати господарську діяльність, організовувати і контролювати економічні відносини, прогнозувати перспективи розвитку закладу. Така кількість нових функцій вимагає від фахівця з управління освітнім закладом реалізації нового для нього виду діяльності – фінансово-економічної та підвищує його відповідальність за її результати.

Ми погоджуємося з авторкою дисертації, що в умовах магістратури можна створити найбільш сприятливе середовище для розвитку фінансової та економічної обізнаності майбутніх керівників шкіл, садочків, ліцеїв, гімназій, коледжів тощо. Отже, дисертаційна робота є актуальною і спрямованою на вирішення важливої педагогічної проблеми – формування в майбутніх магістрів з управління навчальним закладом готовності до фінансово-економічної діяльності.

З тексту дисертації та автореферату простежується зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота підготовлена відповідно до тематичного плану Класичного приватного університету в межах науково-дослідної теми «Роль творчої особистості в історії та теорії педагогіки» (номер державної реєстрації 0114U006397). Важливо, що Юлія Анатоліївна брала участь в її виконанні.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і висновків є достатнім і забезпечується логічною структурою роботи та її цілісністю, послідовним представленням матеріалу, а також комплексним розкриттям

проблеми дослідження. Коректне використання комплексу взаємодоповнюючих теоретичних, емпіричних і статистичних методів наукового пізнання дало змогу авторці з належною повнотою дослідити проблему, запропонувати шляхи формування готовності до фінансово-економічної діяльності майбутніх менеджерів освітніх закладів, здійснити узагальнення та інтерпретацію експериментальних даних. Позитивною рисою роботи є те, що обрані Юлією Анатоліївною методи дали змогу вирішити завдання дослідження.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Розроблені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації дають можливість більш системно, комплексно й ефективно вирішувати завдання, пов'язані з формуванням готовності до фінансово-економічної діяльності майбутніх керівників закладів освіти. Сутність і структура готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності та педагогічні умови її формування задають орієнтири для подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення цієї важливої якості не тільки фахівців з управління.

Робота має також важливе практичне значення. Змістове наповнення модулів «Підприємницька культура», «Страховання майна та відповідальності перед третіми особами», «Способи мотивації та стимуляції персоналу», «Психологія підприємництва» та педагогічні доробки, такі як методика реалізації тренінгів, бізнес-ігор, аналізу економічних і адміністративних кейсів, мозкових штурмів, ігрового проектування, моделювання педагогічних та управлінських ситуацій, воркшопів та програма роботи науково-дослідного гуртка «Освітній менеджмент», в подальшому можуть бути використані в процесі підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом.

Безперечною практичною значущістю є те, що здобутки авторки використовують в процесі підготовки керівників закладів освіти у Класичному приватному університеті (м. Запоріжжя), Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Бердянському державному педагогічному університеті, Мелітопольському державному педагогічному університеті імені

Богдана Хмельницького. Впровадження результатів роботи в діяльність зазначених закладів вищої освіти підтверджено відповідними довідками.

Аналіз змісту дисертації.

Робота Кузьменко Ю.А. має продуману структуру та складається з трьох розділів, кожний з яких можна вважати внеском у вирішення проблеми формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до фінансово-економічної діяльності.

Вступ до дисертації вводить у сутність проблеми та визначає її актуальність. П'ять сформульованих завдань конкретизують загальну мету дослідження – наукове обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності та експериментальна перевірка їх ефективності (с. 22–23). Об'єкт дослідження (процес професійної підготовки майбутніх магістрів за освітньою програмою «Управління навчальним закладом») відносно до предмета (організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності) співвідносяться як загальне й часткове.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності» розглянуто фінансово-економічну діяльність керівників закладів освіти, вивчено стан проблематики підготовки майбутніх фахівців до виконання цієї діяльності, визначено понятійно-категорійний апарат дослідження. На основі наукового аналізу різних джерел переконливо обґрунтована необхідність формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до фінансово-економічної діяльності в умовах магістратури.

З метою доведення значущості фінансово-економічної діяльності для менеджера освітнього закладу було вивчено нестандартні для педагогічного дослідження джерела – статистичні дані державних витрат на освіту в Україні та інших країнах, що надає дисертації вагомості та свідчить про її міждисциплінарність (с. 183–184). Перевагою роботи є проведене авторкою опитування практиків-керівників закладів освіти різних рівнів: завідувачів дитячих

садків, директорів закладів середньої освіти та керівників професійно-технічних закладів (с. 53–55). Ці результати дали змогу встановити ознаки готовності цих фахівців до фінансово-економічної діяльності.

У другому розділі «Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності» авторка розкриває сутність організаційно-педагогічних умов формування готовності до фінансово-економічної діяльності та представляє модель підготовки майбутніх керівників закладів освіти до цього виду діяльності в умовах магістратури.

Здобутком Кузьменко Ю.А., безумовно, є модель, яка визначає зміст організації процесу формування готовності майбутніх керівників освітнього закладу до фінансово-економічної діяльності. У ній виділяється поетапність процесу підготовки магістрантів, яка детально прописана від профорієнтації до науково-дослідної роботи, що забезпечує завершеність професійної підготовки майбутнього менеджера закладу освіти.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов» містяться загальні питання організації експериментального дослідження, характеризуються методи його проведення і наводяться якісні та кількісні результати.

Педагогічний експеримент побудований згідно з вимогами до його проведення. Юлія Анатоліївна здійснила паралельне порівняння контрольної та експериментальної груп на констатувальній та контрольній фазах педагогічного експерименту. До впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності до фінансово-економічної діяльності ці групи не розрізнялися. А на контрольній фазі педагогічного експерименту між ними були виявлені суттєві розбіжності. Для цього здобувачка застосувала цілий комплекс статистичних методів: критерій Лемана-Розенблатта і коефіцієнт конкордації Кендалла. Загальні результати обробки даних педагогічного експерименту свідчать, що висунуті наукові положення підтверджені, а запропоновані організаційно-педагогічні умови

виявилися ефективними для формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до фінансово-економічної діяльності.

Висновки до розділів роботи й загальні висновки дисертації чітко сформульовані та послідовні.

Список використаних джерел (215 найменувань) значний, що свідчить про глибоке і всебічне опрацювання авторкою досліджуваної проблеми.

На основі аналізу тексту дисертації Кузьменко Ю. А. можна стверджувати, що мета дослідження була досягнута, а **дисертація є завершеною, самостійною працею.**

Повнота викладу основних положень в опублікованих працях. Основні положення та результати з необхідною повнотою відображено в 17 публікаціях авторки. З них 1 – розділ у монографії, 7 статей – у наукових фахових виданнях (2 статті у виданнях, що входить до міжнародних наукометричних баз). Отримані в дослідженні результати оприлюднено та обговорено протягом 2014–2019 рр. на 7 Міжнародних та 2 Всеукраїнських конференціях.

Ознайомлення з текстом автореферату дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам. В його тексті ідентично відображені основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Кузьменко Ю. А. дисертаційного дослідження. Отже, **зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.**

Водночас хотілося б висловити окремі **зауваження та побажання:**

1. Проведене авторкою пілотажне дослідження безумовно несе цінний емпіричний матеріал, однак поза текстом роботи залишилася процедура формалізації «креативних відповідей респондентів в єдині операціоналізовані стандарти» (с. 53). Вважаємо, що від цього дисертаційне дослідження тільки виграло б.
2. Здобувачка провела аналіз публікацій і пілотажне дослідження, на основі яких виділила три компоненти готовності майбутніх керівників закладів освіти до фінансово-економічної діяльності. Однак з логіки цього дослідження не зрозуміло як індикатори психо-мотиваційного компонента –

бажання отримувати гідні матеріальні винагороди за свою працю, можливість отримання високого соціального статусу і можливість багатовекторної професійної та особистісної самореалізації (рис. 1.6, с. 70) перетворилися на показники цього ж компонента – мотивація до активної діяльності в фінансово-економічній сфері, мотивація досягнення успіху в фінансово-економічній діяльності і підприємницька компетентність (табл. 3.1, с. 148). Доречно дати пояснення такого вибору показників.

3. Для реалізації першої організаційно-педагогічної умови запропоновано доповнити відповідні дисципліни чотирма модулями («Підприємницька культура», «Страхування майна та відповідальності перед третіми особами», «Способи мотивації та стимуляції персоналу», «Психологія підприємництва»), назви яких є занадто універсальними. Можливо варто було уточнити назви цих модулів з урахуванням специфіки діяльності керівника закладу освіти.
4. В ході підготовки магістрантів авторкою застосовуються інноваційні методи підготовки: тренінги, бізнес-ігри, аналіз економічних і адміністративних кейсів, мозкові штурми, ігрове проектування, моделювання педагогічних та управлінських ситуацій, воркшопи. Бажано було б в додатках навести приклади вирішення магістрантами професійних завдань, які використовувалися при реалізації цих методів. Це додало б дослідженню вагомості.
5. Вважаємо що не всі обрані дисертанткою діагностичні методики є доречними. Так методика вивчення мотивації професійної діяльності (авт. К. Замфір в модифікації А. Реана) не орієнтована на діагностування мотивації до активної діяльності в фінансово-економічній сфері. Вона застосовується для діагностування мотивації професійної діяльності практикуючих фахівців і дає змогу визначити лише структуру мотиваційного комплексу. Краще було б скористатися методиками, представленими в колективній монографії «Соціально-психологічні закономірності становлення економічної культури молоді».

6. Досить часто при розгляді компонентів готовності до фінансово-економічної діяльності здобувачка використовує такі терміни, як «компетентності», «індикатори», «параметри». Вважаємо, що це вносить певну ускладненість в сприйнятті основної ідеї дослідниці.

Проте зазначені зауваження не є принциповими і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження. Тому є достатні підстави вважати дисертаційне дослідження Кузьменко Ю. А. завершеним і самостійним вагомим науковим доробком, який робить суттєвий внесок в теорію і методику професійної освіти.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Робота, автореферат, авторські статті виконані на достатньому науково-теоретичному та методичному рівнях, містять різноплановий і ретельно опрацьований новий матеріал, аналіз якого дає підстави для такого висновку: дисертація на тему «Підготовка майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам щодо робіт на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2013 р. №567 (зі змінами від 06.09.2016 р.), а її автор Кузьменко Юлія Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доцент кафедри комп'ютерних наук
Запорізького національного університету,
кандидат педагогічних наук, доцент

Still

О. С. Пшенична

Проректор з наукової роботи:
доктор історичних наук, професор

Г. М. Васильчук

Вх № 3097 від 03.04.2020

